

РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ: СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ

С.І. Павлова

Житомирський державний технологічний університет, svetlana-psi@rambler.ru

В Україні на сьогоднішній день можна окреслити низку проблем, що перешкоджають розвитку підприємницьких структур, формуванню потужного та стійкого прошарку середнього та малого бізнесу, який відіграє важливу роль в економічному зростанні розвинутих країнах ЄС. Частка малого бізнесу у ВВП України складає приблизно 12–14%, тоді як в країнах Європейського Союзу ця цифра дорівнює в середньому 50%. Важливо, що в умовах ринкової трансформації економіки України розвиток підприємництва є основою економічного і соціального розвитку, вирішення соціальних проблем, подолання бідності та забезпечення високого рівня життя громадян.

Житомирська область, займаючи 4,9% площі від території України та 3,0% чисельність населення виробляє 47198,0 млн. грн. продукції (товарів, послуг), що складає лише 0,9% загальноукраїнського обсягу виробленої продукції. Згідно статистичних даних (табл. 1) на території Житомирської області станом на кінець 2015 р. зареєстровано 58647 суб'єктів господарювання, з них 11,3% – це підприємства, а 88,7% – це фізичні особи–підприємці, зареєстровані у встановленому порядку фізичні особи з метою здійснення підприємницької діяльності. При цьому кількість суб'єктів господарювання Житомирської області складає всього 2,97% загальнодержавного рівня, а серед усіх регіонів України за даним показником займає 13 місце.

Таблиця – Загальні показники діяльності суб'єктів господарювання Житомирської області

Показник	2011	2012	2013	2014	2015
Кількість суб'єктів господарювання, од.	41527	39020	37286	58451	58647
підприємства	6218	6221	6645	6587	6607
фізичні особи–підприємці	35309	32799	30641	51864	52040
у % до загальної кількості	15,0	15,9	17,8	11,3	11,3
Кількість зайнятих працівників, тис. осіб	197,5	189,9	177,3	196,2	184,8
підприємства	133,1	127,7	121,6	115,5	111,2
фізичні особи–підприємці	64,4	62,2	55,7	80,7	73,6
Обсяг реалізованої продукції, млн. грн.	32647,4	36757,4	37970,0	46415,0	58451,3
підприємства	27216,3	30183,8	31661,6	37689,4	47198,0
фізичні особи–підприємці	5431,1	6573,6	6308,4	8725,6	11253,3
у % до загального обсягу	16,6	17,9	16,6	18,8	19,3

Джерело: розраховано на основі [1]

Кількість зареєстрованих фізичних осіб–підприємців на 10 тис. осіб наявного населення Житомирської області у 2015 році склала 416 одиниць. Порівняно до 2011 року їх загальна кількість збільшилась з 35309 зареєстрованих до 52040 одиниць у 2015 році, або на 47,4% більше.

З табл. 1 можемо простежити, що протягом 2011–2013 років кількість зареєстрованих фізичних осіб–підприємців поступово зменшувалась в середньому протягом року на 2400 одиниць, але складна економічна ситуація в Україні в 2014 р., підвищення рівня безробіття спонукало людей шукати вихід та самостійно займатися підприємницькою діяльністю. Тільки протягом 2014 року

зареєстровано більше 21,0 тис. нових осіб–підприємців, незначне збільшення кількості зареєстрованих можемо спостерігати і протягом 2015 року.

У 2014 році також відбувається і збільшення кількості зайнятих працівників, що наймають фізичні особи–підприємці, та обсягів реалізованої продукції. У 2015 році частка реалізованої продукції фізичними особами–підприємцями склала 19,3% регіонального рівня [1]. Така ситуація показує досить значний потенціал мешканців Житомирської області до ведення підприємницької діяльності. Крім цього за даними табл. 1 можна простежити також і збільшення обсягів виробленої продукції: всього з 32647,4 млн. грн. у 2011 р. до 58451,3 млн. грн. у 2015 р. Обсяги виробництва продукції фізичними особами–підприємцями за період, що аналізується збільшився на 5822,2 млн. грн. або більше ніж в 2 рази, їх частка у загальному обсязі реалізованої продукції протягом 2015 року склала 19,3%.

Аналізуючи структуру фізичних осіб–підприємців за видами економічної діяльності необхідно відмітити, що 95,7% зареєстрованих працюють в оптовій та роздрібній торгівлі, 92,5% – це транспортні перевезення, 92,3% – тимчасове розміщення й організація харчування, 92,0% – мистецтво, спорт, розваги та відпочинок, 90,9% – інформація та телекомунікації. Найвища частка в обсягах реалізованої продукції (товарів, послуг) зареєстрована в сфері тимчасового розміщення й організації харчування – 78,0% обсягу реалізованої продукції даного виду діяльності [1, с. 14–18].

Досліджуючи структуру суб'єктів господарювання за розміром відповідно до класифікації Господарського кодексу України до суб'єктів великого підприємництва відносяться лише 4 підприємства з зареєстрованих суб'єктів, суб'єкти середнього підприємництва складають 382 одиниці, при цьому суб'єкти мікропідприємництва налічують 57141 одиницю, або 97,4% від усіх зареєстрованих [1, с.24]. До суб'єктів мікропідприємництва відносяться фізичні та юридичні особи, зареєстровані в установленому порядку, у яких середня кількість працівників за звітний період не перевищує 10 осіб та річний дохід від будь–якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 2 млн. євро. Значна частка мікропідприємств вимагає до себе підвищеної уваги з боку державного управління: відповідної освіти, умов провадження діяльності, спрощення податкового навантаження, правового захисту та ін.

Проблеми у сфері підприємництва України можна спостерігати як на макро, так і на мікрорівні. Деякі з них носять настільки глобальний характер і так увійшли в практику управління економічними процесами, що їх вирішення можливе лише у випадку здійснення кардинальних системних економічних реформ або повної переорієнтації існуючої економічної системи. Значна кількість суб'єктів господарювання сучасного підприємництва є малі та середні підприємства. Від їх вмілої підтримки залежать перспективи розвитку вітчизняного підприємництва.

Основну роль в усуненні перешкод у подальшому розвитку підприємництва повинна відігравати держава. Велика частина питань, а саме спрощення дозвільних процедур та процедур здійснення державного контролю, отримання документів дозвільного характеру та скорочення термінів проведення таких процедур; удосконалення порядку ведення податкового і статистичного обліку та звітності, зниження податкового тиску на економіку та забезпечення його рівномірності; зниження тиску з боку контролюючих органів, протидія рейдерству та корупції; удосконалення інфраструктури розвитку підприємництва; впровадження регіональної політики сприяння розвитку малого підприємництва; створення сприятливих фінансових передумов для започаткування та здійснення підприємницької діяльності, доступності фінансових ресурсів для підприємців відносяться до сфери регулювання саме державних органів.

Сучасними напрямками ведення господарської діяльності та зміцнення ефективності підприємницької діяльності є інноваційність та формування соціально–орієнтованого підприємництва [2], основною метою якого є прибуткова діяльність підприємств без заподіяння шкоди суспільству та навколишньому середовищу. Соціально–орієнтована модель підприємництва дасть змогу підприємствам відповідати сучасним ціннісним орієнтирам суспільства, запорукою формування сталого розвитку суспільства, потребам трудових колективів, при цьому не суперечачи економічним орієнтаціям власників підприємств.

Отже, статистичний аналіз розвитку підприємницьких структур в Житомирській області свідчить про неоднозначну динаміку, створюються нові суб'єкти підприємництва їх частка у реалізованій продукції збільшується. При цьому ми окреслили певне коло питань щодо проблем функціонування та підтримки малого підприємництва, сприяння його розвитку, вирішення яких забезпечить підвищення ефективності підприємницької діяльності та розширення підприємницького сектора, а відтак і зменшення частки тіньового сектору. Сьогодні немає чітких прогнозних розрахунків щодо можливих наслідків для України, але перспективи є очевидними, особливо,

якщо врахувати, що процес асоціації з ЄС набрав чинності і суттєві зміни та реформи у сфері підприємництва є невідворотними.

Список використаних джерел:

1. Діяльність суб'єктів господарювання Житомирщини. Статистичний збірник / Головне управління статистики у Житомирській області. – Житомир, 2016 – 189 с.
2. Кашуба О. М. Підприємництво в Україні: проблеми і перспективи розвитку / О. М. Кашуба // Економіка та держава. – 2015. – № 6/2015. – С. 103–106.